

ПРИЙОМИ СТИМУЛЮВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ І МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У сучасному суспільстві все більше зростає потреба у творчих, ініціативних людях, здатних продукувати нові ідеї, створювати щось нове, по-новому дивитися на вже знайомі явища або речі. Саме тому виховання творчої особистості є важливим завданням сучасної освіти. Роботу в цьому напрямі потрібно здійснювати якомога раніше, забезпечуючи наступність у реалізації цього завдання між дошкільним навчальним закладом і початковою школою. Так у дошкільному навчальному закладі, а потім і у початковій школі педагоги повинні створювати максимально сприятливі умови для розвитку творчого потенціалу кожної дитини, її самореалізації у різних видах діяльності.

Однак серед педагогів-практиків досить часто зустрічаються такі, які переконані в тому, що спочатку дітям потрібно “передати” базові знання, сформувати певні уявлення, “озброїти” технічними вміннями і навичками. І тільки після цього залучати їх до виконання завдань творчого характеру. Ми не погоджуємось з такою позицією і вважаємо, що з самого початку повинні переважати завдання творчого характеру, для виконання яких діти самі оволодіватимуть необхідними знаннями, технічними вміннями і навичками. Адже дітям від природи властива здатність до творчості, безпосередність, свіжість сприйняття. І розвинути ці природні якості, а не заглушити їх, – важливе завдання педагога.

Одним із шляхів вирішення поставлених завдань є стимулювання творчої активності дітей. Під стимулюванням творчої активності учнів у процесі навчання розуміють таку діяльність учителя, яка спрямована на формування мотивів творчої діяльності й підвищення наявного рівня творчої активності на конкретному уроці до необхідного і достатнього, тобто такого, що забезпечує виконання запланованої вчителем мети на основі конкретних творчих завдань [4, с. 202].

Методи і прийоми активізації творчої діяльності дітей розглядали у своїх працях Г. Альтшуллер, Г. Буш, В. Моляко, О. Озерова, В. Рибалка, О. Савенков, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін. Зосередимо увагу саме на прийомах стимулювання творчої активності дітей.

Вважаємо за доцільне розглянути такі прийоми стимулювання творчої активності дітей, які можна використовувати на заняттях у ДНЗ і на уроках у початковій школі:

1. Стимулювання зацікавленості, творчого інтересу. Під час заняття або уроку педагог наводить цікаві приклади, результати дослідів, парадоксальні факти, повідомляє казкові або фантастичні передбачення.

2. Створення ситуацій емоційного переживання. Цей прийом полягає у створенні ефекту здивування, захоплення, недовіри. Виникненню емоційних переживань сприяють незвичайність наведеного факту, парадоксальність дослідів, грандіозність і несподіваність цифрових даних. Обов'язкова умова – переконливість прикладів.

3. Прийом відкриття сприяє стимулюванню активної дослідницької діяльності дітей, підвищенню їхньої зацікавленості у процесі пізнання, розвитку дослідницьких умінь, активності під час засвоєння навчального матеріалу, стимулюванню інтелектуальної діяльності, закріпленню впевненості у своїх можливостях, вихованню незалежності поглядів.

Під час використання цього прийому слід дотримуватись таких *дидактичних умов*: допомагати дітям діяти незалежно, не давати “прямих” інструкцій щодо того, чим вони повинні займатися; не покладатися на те, що діти вже мають певні базові знання й навички; не стримувати ініціативи дітей і не робити за них те, що вони можуть зробити або можуть навчитися робити самостійно; не поспішати з винесенням суджень; навчати дітей відслідковувати міжпредметні зв'язки; розвивати у дітей навички самостійного вирішення проблем, дослідження й аналізу ситуацій; допомагати дітям навчитися керувати процесом засвоєння знань, підходити до всього творчо.

4. Створення ситуацій з можливістю вибору. Цей прийом полягає у тому, що на занятті або уроці створюються ситуації, які спонукають дитину до вибору. Такі ситуації стимулюють активність і самостійність дітей і можуть бути трьох рівнів: найнижчого (вибір з двох); другого (створення педагогом різних ситуацій з можливістю вибору); третього рівня (створення таких умов, коли самі діти перевіряють власний вибір, а педагог виконує роль помічника).

5. Використання запитань, які стимулюють процеси мислення вищого рівня. Запитання, які ставить педагог дітям, можуть бути вузькими, відкритими і стимулюючими процеси мислення вищого рівня. Вузьким називають запитання, на яке дається однозначна відповідь, оскільки воно передбачає тільки однозначне тлумачення. Наприклад, “Що називається рослиною?”. Відкрите запитання передбачає детальну відповідь з переліком якостей або рис по суті питання. Наприклад, “Які чинники впливають на ріст рослин?”. Відповідь на запитання, які стимулюють процеси мислення вищого рівня, потребує не тільки застосування набутих знань, але й використання уяви та фантазії. Наприклад, “Як ви думаєте, які рослини можуть рости в пустелі?”. Використання таких запитань сприяє закріпленню впевненості дітей у тому, що може бути декілька варіантів відповідей.

6. Розвивальні ігри. Значні можливості для розвитку творчої особистості дитини мають ігри. Передусім ігри, які називають розвивальними. У них моделюється сам творчий процес і створюються сприятливі умови для розвитку творчих можливостей дітей.

Науковцями визначено низку *дидактичних вимог* до розвивальних ігор, а саме: зміст кожної гри обумовлюється змістом навчального матеріалу до заняття або уроку; кожна гра містить завдання різного рівня складності, які діти розв’язують за допомогою різноманітного розвивального і дидактичного матеріалу; завдання гри розташовуються в порядку зростання складності; використання ігор забезпечує дітям можливість скласти нові варіанти завдань; забезпечується можливість кожній дитині піднятися до оптимального рівня свого розвитку [4, с. 203 – 211].

Отже, використання описаних прийомів розвитку творчої активності дітей на заняттях у ДНЗ і на уроках у початковій школі сприяє підвищенню пізнавальної активності дітей, покращенню розуміння й засвоєння ними навчального матеріалу, розвитку їхніх творчих здібностей. Крім того, діти матимуть можливість відчувати радість творчості; уявити себе дослідниками; навчитися критично мислити, аргументовано висловлювати свою думку, вирішувати проблемні ситуації, співпрацювати з іншими дітьми тощо.

Список використаних джерел

1. Озерова О.Е. Развитие творческого мышления и воображения у детей. Игры и упражнения [Текст] / О.Е. Озерова. – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 192 с.
2. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: навч. посіб. [Текст] / В.В. Рибалка. – К.: ІЗМН, 1996. – 236 с.
3. Савенков А.И. Одаренные дети в детском саду и школе: учеб. пос. [для студ. высш. пед. учеб. заведений] [Текст] / А.И. Савенков. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 232 с.
4. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підручник [Текст] / С.О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.